

I PATRIMONI ARQUITECTÒNIC

01. Arquitectura Religiosa

II PATRIMONI ARQUITECTÒNIC**Arquitectura religiosa**

AR-01

CONVENT DE NOSTRA SENYORA DE LORETO**Identificació de l'element****Tipologia**

Construcció conventual.

Ús original

Religiós

Ús actualServeis religiosos, serveis
municipals i habitatges**Titularitat**

Municipal i particular.

Autoria

Desconeguda

Cronologia

Segles XVI-XX

Estil

Arquitectura culta

Bibliografia

(1994) Guia del Pla de Mallorca. Consell Insular de Mallorca; Mancomunitat Pla de Mallorca

(1999) 3 Jornades d'Estudis Locals. Mancomunitat Pla de Mallorca. Lloret de Vistalegre, 27-28 Març 1998. Mallorca: Mancomunitat Pla de Mallorca - Di7 Edició.

ADROVER ROSSELLÓ, Pedro (1995) La orden de predicadores en la historia de Baleares. Siglos XIII-XX. Palma: Lleonard Muntaner Editor. (Libres de la Nostra Terra; 7).

BERARD, Gerónimo (1983) Viaje a las villas de Mallorca 1789. Palma: Ajuntament de Palma.

CAMPINS LLABRÉS, Bernat; RAMIS SAMPOL, Catalina (1992) "Lloret de Vistalegre" a Gran Enciclopèdia de Mallorca. Promomallorca. Palma.- Volum VIII. Pàg. 16-28.

CORTÉS FORTEZA, Santiago (1995) 70 anys d'història de Lloret de Vistalegre 1924-1994. Lloret: Ajuntament de Lloret de Vistalegre.

FULLANA, Pere i RAMIS, Andreu (2003) Societat rural i religió. Les Filles de la Misericòrdia, Terciàries de Sant Francesc, a Llorito (1866-2001). Palma: Lleonard Muntaner ed.

GINARD, Antoni i RAMIS, Andreu (editors) (2004) El patrimoni de l'església i el convent de Llorito. Mallorca: El Gall Editor.

HABSBURGO-LORENA, L. S. (1992) Las Baleares por la palabra y el grabado. Mallorca. Parte especial. Palma: Caixa de Balears "SA NOSTRA". Vol IX.

JORDÀ, Josep M. (1986) Relación que hizo D. José María Jordá, Presbítero exclaustro, de las Iglesias, Religiosos y vicarios que han existido en el pueblo de Llorito, llamado antes Manresa, según lo había oído, leído o visto con sus ojos desde que tenía uso de razón hasta el día de la fecha, 12 octubre de 1875. Transcripció, introducció i notes de Mateu Fiol i Tomàs. Lloret de Vista Alegre: Ajuntament de Lloret de Vista Alegre. (Quaderns de Lloret, 2).

MULET RAMIS, Bartomeu; ROSSELLÓ VAQUER,

Identificació espacial**Localització**

Dins el casc urbà, el conjunt delimitat per la plaça de l'Església, carrer de ca ses Monges, sa Riba, es Tarongers, el carrer des Convent i sa Costa des Pou.

Identificació Cadastral

Referència Diverses

Ramon; SALOM SANCHO, Josep M. (1994) La capitalitat de Sineu. Segles XIII i XIV. Sineu: Ajuntament de Sineu.

MULET RAMIS, Bartomeu; ROSSELLÓ VAQUER, Ramon; SALOM SANCHO, Josep M. (1995) La crisi de la vila de Sineu. Segle XV. Sineu: Ajuntament de Sineu.

MULET RAMIS, Bartomeu; ROSSELLÓ VAQUER, Ramon; SALOM SANCHO, Josep M. (1996) Sineu aixeca una nova església. Segle XVI. Sineu: Ajuntament de Sineu.

MULET RAMIS, Bartomeu; ROSSELLÓ VAQUER, Ramon; SALOM SANCHO, Josep M. (2001) Ja està fet Sineu. Segle XVII. Sineu: Ajuntament de Sineu.

MUNAR OLIVER, Gaspar (1975) Història de Lloret de Vista Alegre i del seu convent. Palma: Moll.

MUNAR RAMIS, Juan B. (1963) Bodas de Oro de la Parroquia de Lloret de Vista Alegre. 1913-1963. Palma: Imp. SS. Corazones.

RAMIS PUIG-GROS, Andreu; MULET BARCELÓ, Antoni; REYNÉS FLORIT, Pere (1998) L'orgue de la Parròquia de Nostra Senyora de Loreto. Notícies històriques i musicològiques (1569-1998). Lloret de Vistalegre: Ajuntament de Lloret de Vistalegre.

RAMIS PUIG-GROS, Andreu; GINARD BUJOSA, Antoni (2001) Lloret de Vistalegre. Guia dels pobles de Mallorca. Mallorca: Hora Nova S.A.

ROSSELLÓ VAQUER, Ramon (2002) Noticiari de Llorito. Segles XIII-XX. Ajuntament de Lloret de Vistalegre, Lloret de Vistalegre.

Referències històriques

La primera pedra de l'església es va posar el 8 de setembre de 1591 i l'obra es féu sota la direcció del mestre major Joan Verger de Sineu. Tot i que les obres de l'estructura s'acabaren el 1625, la construcció de les capelles, els retaules, el cor i el campanar es perllongaren al llarg de tot el segle XVII i la primera meitat del segle XVIII. Així i tot ha sofert diverses transformacions al llarg de la història, com la modificació de la capella de la Immaculada Concepció l'any 1900.

L'austera façana de l'església segueix la tipologia de desornamentació d'arrels gòtiques, pròpia de les esglésies mallorquines de l'època moderna. De parament quadrangular, està dividida en tres cossos horitzontals mitjançant dues línies d'impota. El portal és un frontó de mig punt marcat per la primera línia d'impota, dins el qual s'emmarca la porta d'accés adintel·lada amb brancals estriats i entaulaments rematats amb plints senzills amb dues pinyes. Al centre del timpà hi ha l'escut coronat de l'orde dominicà. Altres elements ornamentals de la façana són els escuts de l'orde dominic, una claraboia i, a la part superior esquerra, el rellotge de construcció francesa (1885) i la campana, muntada en una estructura de ferro forjat amb el nom del poble i coronada per un panell i una creu.

El campanar, aixecat el 1758 sobre fonaments independents, està adossat a la part dreta de la façana de l'església. És de planta quadrangular i l'alçat es divideix en quatre trams delimitats per les mateixes línies d'impota de la façana principal. El cos superior, que sobresurt del volum de l'església, té una finestra cegada de mig punt a cada costat. Per damunt, una cornisa amb volada, vorejada per una barana balaustrada, serveix de base al cloquer, de cos quadrangular, amb finestres de mig punt obertes a cada vent i cobert per una estructura piramidal de tres trams amb un ull de bou cec a cada costat, excepte el de la part de migjorn.

L'església és de nau única, de 26m de llarg per 9,60m d'ample, coberta amb volta de canó amb quatre trams, sostinguda per quatre arcs i amb quatre capelles laterals per banda. És un model molt repetit a tota l'illa, seguint la tradició de les construccions gòtiques. Les capelles laterals són de planta quadrangular i no estan intercomunicades; s'obrin davall arcs de mig punt i estan separades per pilastres adossades (de base, fust i capitell compost) i volta de canó amb llunetes a les arrancades dels seus arcs faixons; totes són de la mateixa mida (3,58m de fondària), a excepció de la capella del Nom de Jesús i de la capella de la Puríssima. Damunt el portal d'entrada de l'església hi ha el cor amb l'orgue, que és un instrument que, tot i els precedents dels segles XVI i XVII, té la configuració actual a partir de l'ampliació i reforma efectuada el 1892 pels orgueners Miquel i Antoni Cardell. A més del portal central de la façana, l'església té una entrada lateral per la plaça de l'Església (el portal dets Homes).

El patrimoni moble religiós amb obres de diverses tendències formals i estilístiques abasta des del segle XVII fins a finals del XIX. La qualitat artística, l'estat de conservació i de restauració són irregulars. El retaule major (10), atribuït al taller de Joan Antoni Oms, és la peça de millor qualitat del temple. Encara que conté repertoris d'influència del Renaixement tardà, és de començament del segle XVII. Està dedicat a la Mare de Déu de Loreto, titular de l'església. El retaule i el presbiteri foren sufragats a principis del XVII per Jerònia Mesquida, enterrada el 1623 al presbiteri. L'escut de la benefactora es troba al remat del retaule, a la clau del presbiteri i als inicis de la volta. El

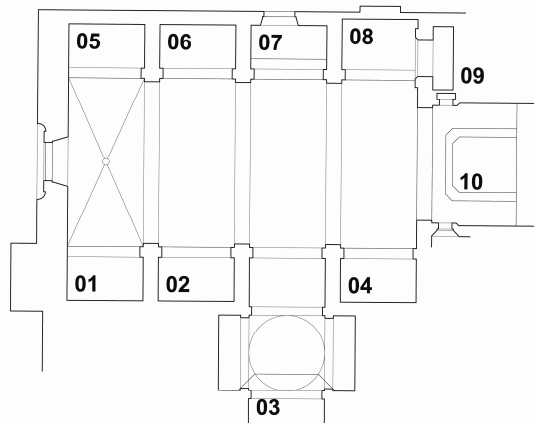
retaula consta de predel·la, dos cossos dividits en tres carrers i àtic. El primer cos s'estructura verticalment en quatre columnes, les dues laterals de fust llis amb decoració de garlandes i, el terç inferior, amb decoració floral i capitell compost; les dues centrals, de fust helicoidal amb decoració vegetal i, el terç inferior, amb decoració geomètrica; els carrers laterals estan rematats amb dues ales antropomòrfiques i vegetals. A les cases laterals de la predel·la es representen dues escenes de la vida de Sant Tomàs d'Aquino. El carrer central s'estructura en una fornícula flanquejada per àngels que conté un templet, també sostingut per àngels, que acull la figura de la Mare de Déu de Loreto, tot capcimat per la figura de Déu Pare. Als costats, les imatges de Sant Vicenç Ferrer i de Sant Pere Màrtir. El segon cos s'estructura verticalment en quatre columnes, les dues laterals amb fust llis decorat amb garlandes. Al carrer central domina una fornícula que conté la imatge de Sant Domingo de Guzman. Al seu costat, les imatges de Sant Francesc d'Assís i de Sant Antoni, escollides per Jerònia Mesquida en memòria de la seva germana, Francina, i del seu marit, Antoni Miralles de la Torrassa. El remat o àtic consta d'una pintura que representa a Crist crucificat enmig de dues santes dominicanes, flanquejada per pilastres i amb un frontó corbat que queda dividit per l'escut de la mecenes.

En entrar a l'església, la primera capella, pel costat de l'Epístola, és la de Sant Josep (1). El retaule del sant té sòcol, un sol cos, tres carrers i àtic. Els carrers estan dividits per columnes policromades i daurades. Al carrer de la dreta hi ha una pintura de Sant Isidre i al carrer de l'esquerra, una de Sant Antoni. El carrer central acull l'escultura en fusta de Sant Josep dins una fornícula. L'àtic es configura a partir d'un frontó corbat amb una pintura al timpà. Al peu de l'altar hi ha una urna amb la imatge jacent de la Mare de Déu d'Agost. El retaule no està datat, però consta que la capella estava construïda el segle XVII.

La segona capella és la de la Mare de Déu del Roser (2), amb un retaule de Gregorio Herrera del segle XVIII. El cos principal s'estructura a partir d'una fornícula central on s'ubica la imatge de la titular. La decoració arquitectònica és de dues columnes de fust llis amb elements vegetals ornamentals i capitell compost, que emmarquen la fornícula central i que sobresurten de la resta de l'estructura. A cada costat de les columnes, els plans endinsats tenen decoració geomètrica i uns remats laterals en voluta. La connexió amb l'àtic s'estableix amb un entaulament partit. L'àtic pròpiament dit s'estructura a partir de dues pilastres amb àngels que flanquegen una pintura circular, tot rematat per un altre entaulament partit amb plint i frontó curvilini. Els laterals tenen ales acabades en dues volutes. La imatge de la Mare de Déu del Roser, també del segle XVIII, fou una de les devocions predilectes dels dominics, vinculada amb la tradició medieval del rés del rosari, atribuït a Sant Domingo.

La tercera és la capella Fonda o de la Puríssima (3), la més gran del temple, construïda el 1900. És de planta de creu grega, coberta per una cúpula amb llenterna. Les pintures al fresc sobre les parets i la cúpula són de Pere Llorens i representen la iconografia habitual de la Immaculada Concepció. El retaule principal s'estructura en un sol cos amb una fornícula central que acull la imatge de la titular (del segle XVII). Té decoració floral a la part superior, tot rematat amb l'anagrama marià. El sagrari presideix la imatge de la Puríssima. El segon retaule està dedicat a la Verge del Carme i disposa d'una fornícula central amb la imatge de la titular. Als costats hi ha dues representacions, també escultòriques, de Sant Marçal i de Santa Llúcia.

La darrera capella del costat de l'Epístola és la del Sagrat Cor de Jesús (4), amb una predel·la, un cos i un únic carrer, que està presidit per dues columnes salomòniques amb fust estriat i capitell compost. Al centre, i dins una fornícula, hi ha el Cor en flames de Crist, representat en una figura escultòrica exempta. El més interessant del retaule, de finals del segle XIX, és la predel·la, procedent d'un retaule anterior i que conté un conjunt de set pintures sobre taula que representen diferents episodis i personatges religiosos.

La primera capella de la part de l'Evangeli està dedicada a Sant Sebastià (5). A la clau de la volta hi ha l'escut dels Font i Roig, antics propietaris de Son Bauló. El retaule del titular té predel·la i cos central amb tres carrers i àtic. A la dreta, Santa Estefania amb un liri a la mà dreta i un clau clavat al pit. A l'esquerra, Santa Llúcia de Narni amb el Nin Jesús i l'àngel. Una fornícula acull la figura de Sant Sebastià al carrer central.

La segona capella és la de Sant Antoni Abat (6), tot i que inicialment es dedicà a Sant Domingo en Soriano. Fou pagada per Guillem Real de Son Real i altres parents seus. Consta de predel·la, un sol cos amb tres carrers i àtic. Al carrer central, una fornícula acull la figura de Sant Antoni. Als carrers laterals, les imatges exemptes de Santa Catalina i de Sant Francesc d'Assís. L'àtic es configura amb un frontó corbat amb l'escut dels Serra Nadal al centre. Al lateral dret de la capella hi ha una imatge de Sant Isidre. Entre les capelles de Sant Antoni i del Nom de Jesús s'obre el portal lateral de l'església o portal dels homes (7).

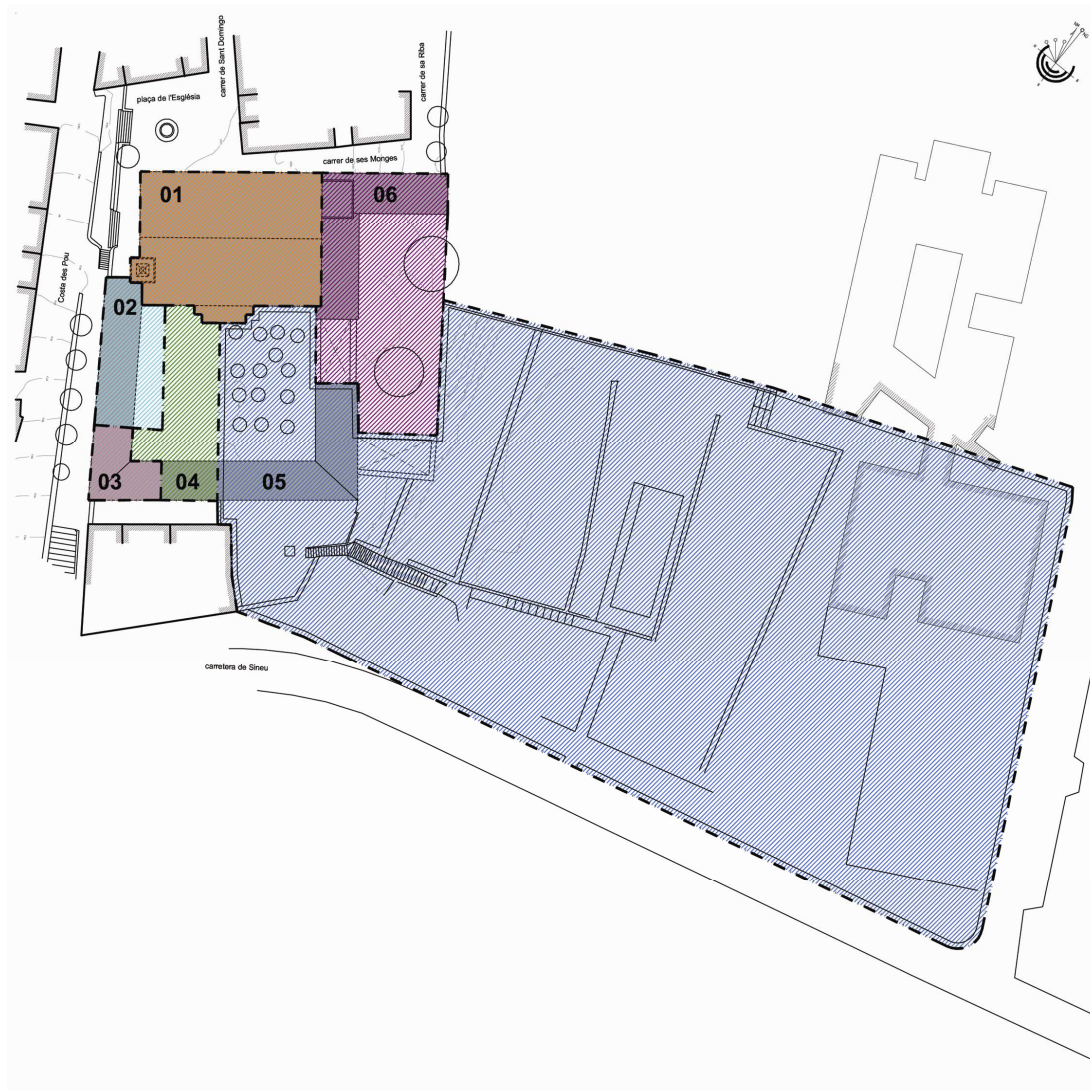
La següent capella, arribant al presbiteri, és la del Nom de Jesús (8). Fou pagada pel senyor Antoni Miralles de la

Torrassa. El retaule conté el Sant Crist de les Ànimes. Té predel·la, procedent d'un retaule anterior dedicat al Nom de Jesús, i un sol cos amb l'escultura central de Crist Crucificat flanquejat per dues columnes de fust estriat i capitell compost; està emmarcat de forma adintellada amb els atributs de la Passió. Al lateral esquerre hi ha un plafó de ceràmica i a la dreta, una petita capella amb la pila baptismal que anteriorment havia estat dedicada a Nostra Senyora del Carme (9).

Pel que fa al convent, els franciscans l'havien fundat el 1579 i, més tard, el 1640, els dominics començaren les obres d'ampliació amb la construcció d'un nou claustre, sota la direcció de mestre Nicolau Mayol, que s'acabà cap al 1731. D'acord amb el plànol original, l'estructura obeïria als models habituals de convent, amb un claustre ubicat al centre de l'edifici (en aquest cas, adossat a la paret de migjorn de l'església) i amb les dependències de la comunitat organitzades al seu voltant. Com a conseqüència de la desamortització, els religiosos abandonaven el convent, el 1835. En aquest moment comença la decadència física del convent que fou subhastat públicament i adquirit per un particular, Sebastià Barceló. Actualment és un espai compartit entre la Casa de la Vila, algunes propietats particulars i el convent de les Monges Franciscanes inaugurat el 1866. De l'edifici original només resta part de l'estructura, fragmentada en diverses construccions, i es mantenen vestigis d'elements aïllats i algunes columnes del claustre, ara abandonat i derruït. L'antiga sala de rebre, que comunicava directament amb el claustre, avui és ocupada per l'entrada de l'Ajuntament.

II PATRIMONI ARQUITECTÒNIC**Arquitectura religiosa**

AR-01

CONVENT DE NOSTRA SENYORA DE LORETO

ESCALA 1/1.000

- (1) Plaça de l'Església, 1 PARRÒQUI 8056501DD9885N0001JZ
- (2) Costa des Pou, 3 AJUNTAMENT 8056508DD9885N0001AZ
- (3) Costa des Pou, 5A PARTICULAR 8056507DD9885N0001WZ
- (4) Carrer des Convent, _ PARTICULAR
- (5) Carrer des Convent, _ AJUNTAMENT
- (6) Carrer de ca ses Monges, 1 AJUNTAMENT

Descripció de l'element

Construcció conventual, de planta quadrangular articulada entorn a un claustre central amb hort annex (ca ses Monges). Inclou l'actual església parroquial, el convent de Sant Lluís de França de les Religioses Terciàries Franciscanes, l'hortet annex, les restes del Convent propietat del Bisbat (cedides a l'Ajuntament), dos habitatges de propietat privada i les dependències municipals.

Estat de conservació de l'element

_Estat general de conservació:

Regular

_Estat de conservació dels elements:

Hi ha parts de l'edifici en ruïna

Intervencions o actuacions realitzades

Transformacions i reformes. Segles XIX i XX

En relació a l'evolució del conjunt del patrimoni del convent, el segle XIX és un període essencial que està marcat per la desaparició de la institució conventual com a conseqüència del procés desamortitzador, amb l'exclaustració dels religiosos dominics, que eren substituïts per la creació de la vicaria in capite, que esdevenia alhora el bessó de

la futura institució parroquial.

A principis del segle XIX, l'any 1803 (6 de novembre), la comunitat de religiosos estava formada per nou persones: quatre sacerdots, un diaca i 4 frares professors d'obediència. Tenia uns ingressos anuals de 1.236 lliures, un sou i onze diners. El prior era fra Joan Canyelles (veure FERRER FLÓREZ, 2001: 195). En aquella època, arran de la implantació de les idees liberals a l'Estat, el 1812 el poble de Llorito se segregava de Sineu i assolí la seva primera independència municipal, amb Guillem Real com a primer batle constitucional. Els representats populars usaven les dependències conventuals com a lloc de reunió, tant per a l'elecció com per a les sessions del nou Ajuntament. Les actes de l'Ajuntament constitucional indiquen que les reunions se celebraven al pati, a l'aula o a l'entresol del convent (vegeu AMS 1/61 Ajuntament Llorito. Actes sessions 1812/1820 sf).

Una idea que sorgeix amb força del primer episodi d'independència municipal és la voluntat de disposar de la institució parroquial desvinculada del convent. Això no obstant, el 15 de febrer de 1813 se sol·licitava que un dels frares del convent pogués administrar tots els sagraments i que l'església conventual fos dotada de pila baptismal. En aquells moments, els religiosos s'ajustaven a les noves circumstàncies polítiques, si més no en termes formals. És il·lustratiu el comportament amb motiu de l'elecció de Miquel Fiol com a batle, el 25 de desembre de 1813: ...desde el dicho puesto se han encaminado á la Iglesia de los repetidos Padres Dominicos, en la que por estos se ha cantado un solemne Te Deum se han prestado todos en poder de su Juramento de aguardar a la Constitucion Política, observar las Leyes, ser fieles al Rey, y cumplir religiosamente las obligaciones de su cargo... (AMS 1/61 Ajuntament Llorito. Actes sessions 1812/1820 sf).

L'afany de disposar d'església independent es traduí el 1817 en un primer intent fracassat d'instal·lar una capella a la casa de la senyora Aina Morell, viuda de Marià Antic de Llorac. Seguidament, s'anomenava una comissió encarregada de l'erecció d'una nova església amb funcions parroquials. El primer dia de juliol de 1817 es resol·lia l'expedient per edificar el temple a la casa anomenada la carnisseria vella, per a la qual cosa es disposava de l'autorització del bisbat des del 22 de desembre de 1816. Així, finalment, el 1818 s'habilitava una capella, situada a la il·leta actualment ocupada per la plaça de Jaume I, que s'obria al culte dia 21 de setembre d'aquell any com a església filial de la parròquia de Sineu amb la facultat d'administrar sagraments i, per tant, dotada de pila baptismal. Segons les actes de l'Ajuntament constitucional, el decret de 1818, ...erige en sufraganea y adjutriz de la Parroquia de Sineu la nueva Iglesia interina que con permiso del Prelado Diocesano tienen fabricado en esta Poblacion que queda por el mismo Decreto habilitada y declarada por decente para la celebracion de los Divinos Oficios y administracion de los Santos Sacramentos... (AMS 1/61 Ajuntament Llorito. Actes sessions 1812/1820 sf).

L'esglesiola tenia presbiteri i dues capelles per banda. De la primera vicaria es coneix un inventari signat pel vicari Rafel Picornell el 10 de desembre de 1823 (MARTORELL, 1950: 25-27 i 77-84 i MUNAR, 1975, 135). Es tractava d'una capella de nova planta, separada de l'edifici conventual i situada a la part central de l'actual plaça de Jaume I, entre els antics carrers de la Vicaria i de Sant Joan que, probablement, estava oberta al culte, si més no, fins a l'any 1835. Aquesta construcció es mantingué fins a mitjan segle XX, quan la seva demolició donava lloc a l'actual plaça.

El 1820, durant el trienni liberal, es produïa la segona segregació de Llorito com a municipi independent. El 15 d'octubre d'aquell any els representants del poble requerien novament que es fes efectiu el decret de 21 de setembre de 1818, relatiu a la creació de la vicaria, que s'havia sol·licitat el 15 de febrer de 1817 (veure ROSSELLÓ VAQUER, 2002: 111).

La insistència en la demanda de la vicaria posa de manifest la voluntat popular de desfer-se de la influència del convent i, alhora, assolir la capacitat de l'administració autònoma dels sagraments, juntament amb un determinat grau d'autonomia eclesiàstica respecte a la parròquia matriu de Sineu. L'autonomia parroquial es materialitzava a través de la figura de la vicaria in capite.

A principis de 1821 es duia a terme un primer episodi desamortitzador que ocasionava un desallotjament temporal del convent per part dels dominics, ja que el convent de Llorito tenia menys de dotze religiosos (ADROVER ROSSELLÓ, 1995: 247). L'eixida forçada dels frares, que eren traslladats a Eivissa, coincidí amb la creació de la vicaria in capite. Aquell any, el tot just nomenat vicari Rafel Picornell es feia càrrec de l'església sufragània i, seguidament, aprofitava la cessió de l'església conventual per a usos parroquials per traslladar-hi la pila baptismal, alhora que ell s'instal·lava a la cel·la prioral del convent (MARTORELL, 1950: 27-28 i 85-96; MUNAR, 1975: 134).

Segons les ja citades actes de l'Ajuntament constitucional, el 20 i el 30 de juliol de 1821, així com per un escrit de 23 de juliol de 1821 (ROSSELLÓ VAQUER, 2002: 112), els regidors lloretans s'interessaven per fer ús de part del convent: ...para hacer una solicitud al Gobº para fin de pedir una parte del convto de Dominicos suprimido de esta para construir casas de Beneficencia, Carcel, casa consistorial y posada del vicario... Dia 1 de febrer de 1822, l'Ajuntament de Llorito demanava explícitament que l'església conventual es destinés a església sufragània (ROSSELLÓ VAQUER, 2002: 112).

Això no obstant, el 25 de setembre de 1823, el retorn de la política absolutista feia possible la recuperació del convent per part de l'orde dels predicadors. Aquesta circumstància donava lloc a un nou trasllat de la pila baptismal de l'església conventual a l'esglesiola de la carnisseria vella, segons autorització de 23 de desembre de 1823 (MARTORELL, 1950: 28 i MUNAR, 1975: 134).

Com a conseqüència del trasllat de la vicaria a la petita església es produïa una petició popular per tal de construir una església més àmplia. Tot i que el Bisbe concedia permís per posar la primera pedra el 24 d'agost de 1824 (MUNAR, 1975: 135), el projecte no s'arribà a fer efectiu. Paral·lelament, les noves circumstàncies movien al vicari Picornell a impulsar la constitució de les primeres obrieres seglars (MARTORELL, 1950: 29-31).

La vicaria no tenia una trajectòria fàcil. El 1827 el vicari Picornell era nomenat ecònom de Sant Joan i s'obria un interval sense vicari que es perllongava fins a 1830, quan s'incorporava el vicari Joan Company. Mentres tant, el pare dominic fra Domingo Oliver era l'encarregat de l'administració dels sagraments (MARTORELL, 1950: 32-40 i MUNAR, 1975: 135). A partir del 1832, amb la participació de tot el poble, el vicari Company impulsava la construcció de la casa-vicaria que fou ocupada pel gener de 1834 (MARTORELL, 1950: 47 i MUNAR, 1975: 138).

El mes d'agost de 1835 culminava finalment el procés desamortitzador dels béns del convent i l'exclaustració dels religiosos, que abandonaven Llorito de manera definitiva. Pel que fa a les conseqüències immediates de la desamortització del convent, hi ha constància que diverses persones del poble i antics frares s'havien apropiat d'algunes pertinences (veure ROSSELLÓ VAQUER, 2004: 6). Dia 16 de desembre de 1836 es procedia a inventariar els béns. El 9 de febrer de 1837 el Boletín Oficial Balear, d'acord amb la Real Ordre de 9 de novembre de 1836, inseria la còpia de l'inventari de béns mobles del convent.

Quant a l'edifici conventual, el 29 de juliol de 1841, el poble de Llorito sol·licitava a l'Intendent de Mallorca la cessió d'una part de l'immoble per a ús de l'església, que es confirmava el 17 de març de 1845. D'aquesta manera,

quedaria en mans de la Diòcesi la part nord de l'edifici que comprenia l'església, la porteria i l'escola amb un corredor i l'escala. L'escola estava situada a les dependències de l'antic convent. Hi ha constància de l'estat de precarietat en què es trobava el local escolar, la qual cosa donava lloc a queixes per part del mestre (desembre de 1866) (vegeu FULLANA, RAMIS, 2003: 46-47).

Durant aquests anys, el vicari Joan Company exercí també com a custos de l'exconvent. En aquest sentit, la percepció negativa que ha transmès la historiografia en relació al procés desamortitzador, s'ha de contraposar al fet que el poble aconseguia l'ús d'una part de l'edifici conventual, alhora que també es beneficiava de la venda d'alguns dels béns desamortitzats.

La sortida dels religiosos dominics permetia novament l'ús de l'església conventual com a església sufragània de la parròquia de Sineu, amb la presència d'un vicari que tenia cura de la completa administració dels sagraments. La continuïtat del culte donava lloc a noves intervencions amb la incorporació de tot un seguit d'elements de caràcter patrimonial. En primer lloc, s'ha de fer referència a la pila baptismal. Aquesta peça de pedra sobre una columna octogonal amb un templet de fusta no ha pogut ser datada i ha patit diversos trasllats. Fins i tot, és possible suposar que és la mateixa que prèviament estava instal·lada a l'església construïda enmig de la plaça i que feia les funcions de temple parroquial abans de la recuperació de l'església conventual (vegeu MUNAR, 1975: 138).

Igualment, en relació a l'administració dels sagraments, s'ha d'esmentar l'existència de quatre confessionaris de fusta: els dos primers, actualment a les capelles de Sant Sebastià i de Sant Josep, podrien ser del primer terç del segle XIX, mentre que els altres dos s'incorporaven el 1900 com a conseqüència de la construcció de la capella Fonda. A més a més, la normalització de l'activitat parroquial també és a l'origen dels combregadors de les capelles del Cor de Jesús i de la Immaculada.

Després de 1835, el vicari Joan Company, que era més aviat d'idees liberals, hauria estat un dels promotors de la compra d'objectes desamortitzats que es posaren en venda a partir de 1836. El 9 de gener de 1836 [o 1837?], Joan Company, com a custos de l'església del convent de Llorito, feia entrega de les peces de plata del suprimit convent, segons inventari transcrit per Antoni Martorell (1950: 97-98). Per altra part, dia 6 de gener de 1837 s'obria una subscripció pública per a la compra d'una campana que havia estat desamortitzada el 1835 i que s'adquiria a Amado Dolguer (MARTORELL, 1950: 53 i MUNAR, 1975: 138).

Dia 6 de juliol de 1844, el vicari Joan Company demanava el trasllat d'una imatge de la Immaculada Concepció procedent del també desamortitzat convent de religioses de la Misericòrdia de Palma, atès que l'església de Llorito no disposava de cap representació escultòrica de la Puríssima (veure FERRER FLÓREZ, 2002: 142-143 i transcripció de la sol·licitud a ROSSELLÓ VAQUER: 2004: 5). La primera referència al culte de la Immaculada Concepció seria l'existència d'un quadre depositat a l'església de la carnisseria vella, segons inventari de 10 de desembre de 1823 (MARTORELL, 1950: 78).

Mentres tant, durant l'any 1843, s'iniciava l'expedient de venda de la part no cedida de l'antic convent. Els mestres picapedrers Pere Perelló i Martí Jordà actuaven com a pèrits per a l'estimació. Segons els estimadors, la part no cedida tenia de llarg, per la part de xaloc, 132 peus de llargària i 38 peus d'alçada; per la part de gregal, 96 peus i 38 peus respectivament; per la part de llebeig 75 peus i 38 peus, i per la part de mestral 132 peus i 25 peus. Tot el conjunt confrontava amb dos carrers públics, terres de Joan Palou que abans foren hort i amb la part cedida al Bisbat. La part estimada del convent, comprenia tres corredors, dotze cel·les i la llibreria, a més d'altres construccions i patis no estimats. L'estat de conservació era dolent i la teulada ruïnosa amb una part derruïda. No fou estimat el refectori i la cuina que tenia de llarg 62 peus de llarg i 45 d'ample; tampoc no s'havia estimat un pati ni el celler. Un pati o corral amb un forn fou estimat en 6.643 rals i 20 maravedís. Tot el lot sortia a la venda per 33.218 rals de velló i a la subhasta Sebastià Barceló i Marià Valentí n'oferiren 38.300 rals de velló.

Evolució de la propietat després de la desamortització

Després de la subhasta als particulars, el patrimoni eclesiàstic quedà limitat a l'església i dependències annexes (sagristia, l'espai corresponent a l'antiga sala del capítol, la part nord del claustre amb l'escala i les cel·les de la planta pis). A més a més, s'hi ha d'afegir l'espai cedit al convent de les religioses franciscanes que correspon a la major part de l'ala de llevant del convent fins al celler i refectori.

El 1865 el religiós Llorità Josep Maria Jordà, teatí exclaustrat, impulsava la creació del convent de les religioses franciscanes, aprofitant la part posterior de l'església. El 25 d'octubre del mateix any, el Bisbe de Mallorca autoritzava la fundació del convent de les religioses, refrendada per un memorial del Governador Civil. Immediatament, per iniciativa de mossèn Guillem Oliver Rosselló (vicari de Llorito des del 1862) i del pare Josep Maria Jordà, s'iniciava l'adequació de les dependències situades damunt la sagristia i a la part posterior del presbiteri de l'església. Així mateix, aconseguien la cessió, per part de l'honor Joan Fiol de Paixari, del corral dit de l'alambí, també procedent de l'antic convent, on podrien fer una cisterna per a la congregació de les monges. D'aquesta manera, el nou convent, denominat Casa de Sant Lluís, Rei de França, fou inaugurat el 25 de novembre de 1866, festivitat de Santa Caterina; tres dies després, el vicari Guillem Oliver agraïa i donava compte de la inauguració al Bisbat. Posteriorment, l'adequació definitiva de les instal·lacions es féu sota la direcció del vicari Antoni Soler, que donà al convent la capacitat necessària per al nombre de religioses residents. Ca ses monges quedà configurat de la següent manera: "Se tienen en la planta baja la escuela de niñas mayores y la de los parvulos, y en el piso una bella capillita, el dormitorio de las Hermanas, la cocina, refectorio y sala de labores."

En relació a la propietat del convent de les monges, és possible reproduir el testimoni d'una carta d'Antoni Soler, datada a Sineu dia 29 de setembre de 1904: [...] el local que ocupan las monjas, impuesto que mandó la exclaustración, el Gobierno vendió todo lo demás que pertenecía a los Dominicos, pertenece todo menos el jardín, a la Iglesia, y el Sr. Obispo lo cedió para convento, pero solo de viva voz, sucediendo lo mismo, porque me dijeron que no podían obrar de otra manera, mandó cambiar la sacristía, para que las monjas tuvieran local para costura de niñas pequeñas, y además mandó arreglar algunas dependencias sobre las capillas de la Iglesia, y si se disputa la propiedad encontraremos para probar que todo el convento pertenece a la Iglesia y que por tanto, nadie puede disponer de el que el Sr. Obispo.

Por lo que toca al jardín, lo cedió todo a las monjas el propietario D. Juan Fiol, según consta de una escritura que les hice firmar ante cinco testigos, poco antes de morir, escritura privada sí, pero que tiene según me dijo el abogado Sr. Sampil, la misma fuerza que si fuera pública (Extret de MUNAR MUNAR, 2002: 61-62). De la mort de Joan Fiol de Paixari, batle pedani de Llorito, se n'havia fet ressò El Noticiero Balear dia 15 de març de 1892

(ROSSELLÓ VAQUER, 2004: 10).

A més de l'església i del convent de les religioses, l'ala de ponent (que corresponia a l'antiga aula, porteria i graner), juntament amb una part del claustre, seria posteriorment ocupada per la casa de la vila. Abans de 1925, data de constitució de l'Ajuntament, aquests espais havien tengut un ús públic de caràcter municipal. L'11 de novembre de 1891, l'Ajuntament de Sineu efectuava la cobrança de les contribucions territorials al convent (AMS 2/14. Correspondència 1888-1892). Tot i que la corporació municipal de 1925 iniciava la trajectòria fent ús d'una casa de lloguer (CORTÉS, 1995: 28), hi ha constància que el 22 d'abril de 1928, una part de l'edifici del convent, que estava en mal estat, era de titularitat municipal i es destinava a allotjament de la Guàrdia Civil (CORTÉS, 1995: 32). El 1931, les dependències s'inclouen a l'inventari de béns municipals (CORTÉS, 1995: 38).

Deixant de banda les propietats del bisbat i de l'Ajuntament, la part central del claustre i tota l'ala de migjorn del convent, com a conseqüència de la venda dels béns desamortitzats, fou dividida en quatre propietats privades.

La propietat més extensa, que comprén la cantonada del sud-est de l'edificació i gairebé la meitat de l'espai del claustre, restava en mans de la família Fiol de Paixari. El 3 d'agost de 1979, Antònia Alzina féu donació d'una part dels terrenys de l'antic hort per a la construcció de l'escola municipal, inaugurada el 1982. La resta de la propietat fou cedida a la mitra el 12 de març de 1992. Seguidament, l'11 de desembre d'aquell any el Bisbat en feia, a la vegada, una cessió temporal a l'Ajuntament (CORTÉS, 1995: 175-177).

Una propietat annexa a la casa de la vila fou adquirida per l'Ajuntament el 28 d'octubre de 1969 a Rafela Suez Riera (CORTÉS, 1995: 79). Les altres dues propietats privades, situades al cantó sud-oest, es mantenen com a habitatges.

Els canvis de propietaris i d'usos, a més de les reformes internes que afectaven la distribució original de les dependències conventuals, també contribuïen a la transformació de l'aspecte extern de l'antic convent. Particularment, s'ha de fer un esment especial a la manca de conservació del claustre i a la supressió d'una alçada a la cantonada sud-est de l'edifici. Nombrosos materials, provinents tant del claustre com del convent, anaven a parar a mans privades, de manera que actualment hi ha restes repartides gairebé per tot el poble. Això no obstant, es mantenen i són identificables una part del columnat, algunes finestres, portals, restes de voltes, paviments, etc. Les eventuais reformes i actuacions posteriors (Veure CORTÉS, 1995: 67, 68 i 83), si més no les realitzades als espais de titularitat municipal, s'han succeït fins a l'actualitat (2003) i no sempre han estat respectuoses amb el caràcter patrimonial de l'edifici.

Canvis a l'església

L'església, actual temple parroquial, és l'espai per excel·lència que representa la continuïtat de la construcció des dels segles XVI i XVII. Durant la segona meitat del segle XIX, la breu descripció de l'arxiduc Lluís Salvador se centra essencialment en l'església que, potser per la proximitat, es compara amb la de Pina: La estructura de la iglesia de Llorito es muy semejante en su exterior a la de Pina, aunque falta en ella la torre de la izquierda. Presenta una terraza superior con cimera barroca que se eleva a 197,87 metros por encima del nivel del mar, y su interior se configura como nave única con bóveda de cañón, cuatro capillas por lado y coro sobre el portal de entrada. Los altares son barrocos y en el mayor se encuentra la imagen dorada de Nuestra Señora de Loreto (ARCHIDUQUE LUIS SALVADOR, vol. IX: 524).

Al llarg dels segles XIX i XX es produïren tot un seguit d'intervencions. Les transformacions a l'interior del temple són les més fàcils de descriure i de documentar encara que amb algunes llacunes evidents. Per altra part, durant el segle XIX les obres tingueren un protagonisme actiu que està darrera d'alguna d'aquestes actuacions.

El primer canvi significatiu és la substitució de la capella del Nom de Jesús per la de les Ànimes. Tot i que aquest trasllat no s'ha pogut datar amb precisió, és probable que es produís a mitjan segle XIX. El canvi de la capella de les Ànimes i l'impuls del culte a la Immaculada són accions promogudes després de l'ocupació de l'església conventual per part de la vicaria. La titularitat de les Ànimes es traslladava de la segona capella de la part de l'Epístola (esquerra des del presbiteri) a la primera capella de la part de l'Evangeli, originalment dedicada al Nom de Jesús. Probablement, a causa d'aquest trasllat, l'antic retaule del Nom de Jesús patia una modificació per adaptar-se a la nova advocació. El canvi suposava la retirada de l'àtic del retaule, que actualment es conserva a l'escala d'accés al cor. A pesar de les modificacions, la capella manté l'anagrama del Nom de Jesús al frontal de l'altar i al plafó de ceràmica del lateral esquerra. Les rajoles són probablement del segle XVII.

A tall d'hipòtesi, l'antiga capella de les Ànimes havia de ser l'espai destinat a acollir l'escultura de la Immaculada, que havia arribat el 1844 procedent del desamortitzat convent de la Misericòrdia de Palma. En primer lloc, la substitució de la capella podria ser posterior a la cessió de l'ús de l'església conventual com a temple parroquial (17 de març de 1845). En segon lloc, també es podria haver realitzat en torn a 1854 a causa de la proclamació del dogma de la Immaculada Concepció, promulgat pel Papa Pius amb la butlla *Ineffabilis Deus*. Tot i que la devoció a la Immaculada Concepció és molt antiga a la diòcesi de Mallorca, els dominics no n'eren gaire partidaris, fet que explicaria la incorporació tardana d'aquesta advocació a l'església de Llorito. Els anys 1899-1900 la primitiva capella de les Ànimes fou reformada per convertir-la definitivament en capella de la Puríssima o capella Fonda. Per altra part, es conserven dues pilastres de fusta tallada amb els atributs de la Immaculada (font, sol, cisterna, lliur, mirall, roser, etc.) retirats sobre la volta de l'actual capella de Sant Antoni, que podrien haver fet part del primitiu retaule de la Immaculada, anterior a la reforma de la capella Fonda. Fins i tot, és possible que la primera ubicació de la imatge de la Immaculada fos, immediatament després de 1844, l'antiga església de la vicaria situada a l'actual plaça de Jaume I.

Un segon canvi, del qual de moment tampoc no se'n té referència documental, és la dedicació de l'actual capella de Sant Josep, que Berard assignava a Sant Joaquim. Aquesta capella encara conserva els plafons laterals de ceràmica amb decoració de motius vegetals del segle XVII. La devoció a Sant Josep es remuntaria al segle XVII i ja hem documentat una referència a aquest sant el 1628 que podria haver-se ubicat a la capella del portal lateral. Això no obstant, l'obra de Sant Josep i l'advocació de l'actual capella s'han de situar a la segona meitat del segle XIX. Sant Josep fou proclamat patró de l'Església Universal pel Papa Piu IX el 1870.

Les intervencions més destacades, però, són sens dubte les que es dugueren a terme, una vegada iniciada l'etapa de la Restauració, entre 1875 i 1902, tot coincidint amb l'estada del ja citat vicari Antoni Soler Terrassa (Llorito, 1848-Porreres, 1926). Durant la seva estada a Llorito, el vicari Soler desenvolupà una intensa tasca pastoral, amb

la promoció d'actes d'afirmació religiosa (el jubileu sacerdotal i el jubileu episcopal de Pius IX); l'organització de les missions populars de 1877, 1884 i 1893, realitzades per la Congregació de Sant Vicenç de Paül i l'impuls de l'associacionisme femení amb la fundació de la Congregació de les Filles de Maria (1890). Així mateix, promogué l'adequació del convent de les franciscanes i diverses intervencions a l'església conventual com fou la substitució de la capella de Sant Domingo en Soriano per la de Sant Antoni Abat (1876); el canvi del rellotge i la consolidació del campanar (1885); l'adquisició d'un vitrall de colors per a la claraboia (1890); l'ampliació i reforma de l'orgue (1892); la substitució de la capella de Sant Joan Baptista per la del Cor de Jesús (1894) i, especialment, la construcció de la capella de la Immaculada Concepció o capella Fonda, inaugurada el 1900 pel vicari general mossèn Antoni M. Alcover i Sureda.

El 1876 se substituïa l'advocació de la capella de Sant Domingo en Soriano per la de Sant Antoni Abat. Aquest fet suposava la modificació del retaule original, que segurament, com s'ha indicat, ja havia patit modificacions a finals del segle XVIII amb l'intent de trasllat de la capella del Roser (1782 i 1792). Naturalment, l'advocació a Sant Antoni Abat era objecte d'una gran devoció popular i tenia confraria pròpia. El vicari Soler sol·licitava el canvi de la imatge de Sant Domingo en Soriano per la del patró dels pagesos, amb l'argument que el sant de l'orde dominic estava representat al retaule major. A més, la devoció a Sant Domingo no tenia obreria que s'encarregàs de la capella. L'església disposava, com a mínim des del 1828, d'una imatge de Sant Antoni. La remodelació de l'actual capella i retaule de Sant Antoni Abat es duen a terme entre 1876 i 1877. En aquest moment es probable que s'incorporassin els dos plafons laterals de ceràmica que representen les imatges de Sant Antoni Abat i Sant Antoni de Padua.

El 1885 Antoni Soler havia d'afrontar la realització de les obres necessàries per reforçar l'estructura del campanar que en aquells moments amenaçava ruïna. Al mateix temps, es procedia a la substitució del rellotge. L'actual rellotge, d'origen francès, datat el 1885, és probablement del mateix fabricant que els rellotges de les esglésies de Maria de la Salut, de Santa Maria del Camí, de Lloseta i de l'Ajuntament de Sa Pobla (Vegeu POMAR, 2002). La campana del rellotge es col·locava posteriorment, l'any 1928.

Dia 8 de juny de 1889 el diari El Isleño es feia ressò de les lloances d'un quadre de la Mare de Déu de Lourdes per a l'església, obra de Joan Riutort, mestre d'escola (vegeu ROSSELLÓ VAQUER, 2004: 10). El quadre actualment està situat a la capella del Roser.

En relació a la façana, l'any 1890 es pagaven 75 pessetes per a l'adquisició de la claraboia de colors del cor (Vegeu RAMIS, 1998: 18) que procurava condicions a l'espai on, a continuació, es duia a terme l'ampliació i la reforma de l'orgue, realitzada per l'orguener de Lluçmajor Miquel Cardell, que s'inaugurava el 30 d'octubre de 1892; els padrins foren Joan Aguiló de Son Joan Arnau i la senyora Maria de la Mercè Valentí de Son Brondo.

D'acord amb les tendències devocionals d'aquells moments, es promovia la substitució de l'advocació de Sant Joan Baptista per la del Sagrat Cor de Jesús. L'antiga capella de Sant Joan Baptista havia estat sufragada per la família Antic de Llorac durant el segle XVII. El 19 de maig de 1869 el vicari Guillem Oliver havia demanat permís per celebrar la festa del Sagrat Cor de Jesús el primer diumenge de juny (ADM III/120/48). Dia 15 de juny de 1891 la premsa informava de la festa celebrada en honor del Cor de Jesús, organitzada pel vicari Antoni Soler, amb homilia de mossèn Antoni Maria Alcover (ROSSELLÓ VAQUER, 2004: 10).

El vicari Antoni Soler fou el promotor del canvi de titularitat de la capella de Sant Joan Baptista per la del Sagrat Cor de Jesús, al·legant el mal estat del retaule primitiu i el presumpte incompliment de la manda pia per part dels Rentierre, hereus dels Antic de Llorac (ADM III/120/66). A part d'altres consideracions, la influència i el poder que, a nivell local, els Antic de Llorac havien representat durant tota l'edat Moderna es veia ara substituït per la família Aguiló Valentí, devots del Sagrat Cor de Jesús i terratinents representants de la nova burgesia de finals del segle XIX. El mecenatge de la família Aguiló Valentí es fa palès amb els emblemes heràldics que s'incorporen a la nova capella del Cor de Jesús.

Dia 13 de juny de 1894, El Católico Balear insertava la crònica de la festa celebrada en motiu de la benedicció de la imatge i de l'altar del Sagrat Cor de Jesús. El matí hi hagué missa cantada, amb sermó de mossèn Josep Auba; el capvespre es feia una processó solemne precedida per un estendard donat per la família de Joaquim Aguiló i Mercè Valentí de Son Brondo que havia pagat la construcció de la nova capella (ROSSELLÓ VAQUER, 2004: 11).

La construcció de la capella de la Immaculada Concepció (1899-1900)

En qualsevol cas, la intervenció més important promoguda pel vicari Antoni Soler fou la construcció de la capella Fonda, dedicada a la Immaculada Concepció de Maria, que donava amplitud i fondària a la primitiva capella de les Ànimes. Ja hem vist que aleshores l'antiga capella possiblement ja estava ocupada per la imatge de la Immaculada. La reforma que es duia a terme modificava substancialment l'espai de l'església, atès que enfondia notablement la capella primitiva tot ocupant una part del claustre.

Encara que es tracti d'una obra realitzada durant el vicariat de mossèn Antoni Soler Terrasa, destaquen les intervencions directes i personals, tant del mecenes Joan Aguiló i Valentí, propietari de Son Joan Arnau, com la de mossèn Antoni Maria Alcover, aleshores novell Vicari General de la Diòcesi regida pel bisbe Pere Joan Campins i Barceló. Mossèn Alcover vetllà d'aprop el disseny i tot el procés de construcció de la capella Fonda, com es pot resseguir a través dels comentaris del mateix Alcover transcrits del seu diari personal:

Dia 6 de febrer de 1899: És vengut el Vicari de Llorito amb un projecte de capella de comunió que vol fer allà, molt desbaratat. L'ha mostrat a D. Miquel Maura, i li ha dit lo mateix, i li ha proposada una modificació que m'ha vengut a mostrar, i no em desagrada (ALCOVER, 2003: 82).

Dia 2 de març de 1899: D. Joan Aguiló, Cera, nos ha duit els plans de l'engrandiment de la capella de Comunió de Llorito de part del Vicari, a veure si el Bisbe les aprova. El Bisbe les ha vists, les nos hem mirats, i hem trobat que les parets estan projectades massa primes, i que la teulada de dalt la cúpula no ha d'estar atracada en aquesta, sino que ha de deixar més terrada, de manera que hi puguin anar a fi de poder aclarir si hi ha goteres [...] (ALCOVER, 2003: 98).

Dia 6 de març de 1899: Es vengut D. Joan Aguiló, Cera [...], i li he dit que vists aquells plans, trobam que han de donar a les parets i contraforts el doble de gruixa, que la teulada de la cúpula ha d'esser un parell de pams més alta a fi de que hi puguin anar per davall, i que una gornisa que corre en el començament de la volta per tot l'interior aniria bé reduir-la a un cordó i fer els capitells jònics o consemblants. Ha dit que estava conforme: que li donàs per escrit aquestes observacions i un mica de dibuix de lo de la gornisa i dels capitells, i que ho faran així com los ho indicarem [...] (ALCOVER, 2003: 100).

Dia 7 de juny de 1899: D. Perico Llorens m'ha duit a mostrar un projecte de retaule nou per la capella de comunió de Llorito. Si bé és barroc, és enginyós i he dit que m'agradava, i m'ha dit que el faran [...] (ALCOVER, 2003: 156).

Dia 26 de juliol de 1899: M'han dit que la capella de comunió de Llorito [...] fa via, i que per octubre vinent ja tenen

coratge de que estiga llesta així com vàrem indicar (ALCOVER, 2003: 172).

Finalment, dia 24 de maig de 1900: Diada d'Ascensió. Som anat a Llorito a beneir aquella capella de la Puríssima que antany devora Pasco presentaren els plans [...]. L'han feta molt bé. L'ha pagada, ho ha pagat tot, D. Joan Aguiló, Cera. Li ha costat més de mil duros. Hi ha haguda una festassa: arcs de triomf, enramada, música; el Rector i el Batle de Sineu, un gran dinar, tot el poble alt. És anat molt bé, gràcies a Déu (ALCOVER, 2003: 279).

Una làpida, situada al lateral esquerre, commemora la benedicció de la capella: Aqueixa capella, altar, retaule y figura de l'Inmaculada Concepció de Maria, ab Sagrari y copó d'argent aont se guarda lo Cos SSm. de Ihs. Foren fets a costes y despeses del Senyor [sic] de So'n Juan Arnau, D. Juan Aguiló y Valentí essent Vicari d'aquesta iglesia lo R. D. Antoni Soler y Terrassa, Pre. Feu sa bendició a XXIV de Maig l'any de Nre. Sor. MCM lo Mt. lltre. Sr. D. Antoni Mª Alcover y Sureda, Vic. Gl. per el Rm. Sor. Bisbe de Mallorca Dr. D. P. J. Campins y Barceló. Foren padrins el meteix benefactor y sa devota muller D^a. Maria Aguiló y Valentí per els quals el poble de Llorito agrait vulla tot temps pregar a Deu i Santa Maria. Amen.

La capella de la Immaculada és de planta de creu grega, amb decoració al fresc obra de Pere Llorens a les parets i a la cúpula que tanca l'espai. Les pintures representen la iconografia habitual de la Immaculada Concepció: a les petxines apareix la palmera, la font, l'arca de l'aliança i la torre; a la part superior de la cúpula, l'estel de l'aua, el mirall, la lluna, el xiprer, la font, la rosa, el sol i el liri; finalment, a la llanterna, els putti.

El Bolletí Oficial del Bisbat recull la crònica dels actes, tot aportant interessants detalls complementaris:

Dia 24 de Mayo.- Con los ritos de costumbre bendijo solemnemente el M.I.S. Vicario General en la iglesia de Llorito una capilla de la Inmaculada Concepción, recién construida de planta, en airosa forma de cruz y suntuosamente decorada. El retablo, sagrario y altar, aunque de estilo barroco, resultan sumamente ingeniosos y elegantes, y, lo mismo que el decorado de la capilla, revelan el gusto y sólidos conocimientos artísticos de quien las concibió y ejecutó, el conocido escenógrafo D. Pedro Llorens.

La capilla y su decorado, la figura de la Virgen, obra de una casa de Olot, el retablo, sagrario, copón, altar y su aderezo, lámparas, dos arañas, comulgatorio, y dos confesionarios que flanquean el altar, han sido costeados por la munificencia y piedad de los propietarios de So'n Juan Arnau, Sres. D. Juan Aguiló y D^a. María Aguiló. ¡Que Dios y la Virgen Inmaculada se lo paguen como la Iglesia se lo agradece! (BOOM. Año XL, 31 mayo de 1900. núm. 15: 183).

La ressenya de la benedicció de la capella Fonda ens situa davant dues qüestions. La primera és la tasca de disseny per part de Pere Llorens, que fou un pintor decorador conegut per la intervenció a la decoració del Teatre Principal de Palma. Així mateix, participà juntament amb el pintor Pere Càffaro i els decoradors i escenògrafs Miquel Sarmiento i Ferran Estada a la decoració del Teatre Líric. Per encàrrec de Josep M. Quadrado dissenyà els elements decoratius de l'enquadernació feta per Pere Portas del Llibre de Franqueses conservat a l'Arxiu del Regne de Mallorca. Obrà, igualment, l'enteixinat de la capella de la Caritat de les religioses de la Caritat del carrer Cristòfol Pisà de Sóller, beneïda el 1873 (Veure Gran Enciclopèdia de Mallorca, vol. VII: 285 i 343; vol. XVI, 405).

La segona qüestió és que la reforma de la capella incloïa una imatge escultòrica de nova planta, realitzada a Olot, que feia part del conjunt i del programa decoratiu. Això no obstant, la imatge fou retirada (i actualment es conserva a la sagristia), essent substituïda per la ja esmentada imatge de la Puríssima procedent del convent de la Misericòrdia de Palma (1844). Es tracta d'una interessant imatge escultòrica probablement del segle XVII. La recuperació de l'antiga imatge es duégué a terme durant l'estada del rector Sebastià Miralles Trobat (1960-1968).

Per altra part, el sagrari original de la capella Fonda actualment es conserva a la sagristia i damunt l'altar s'hi troba un sagrari més antic, tradicionalment utilitzat per al muntatge de la Casa Santa. El sagrari, que a hores d'ara presideix l'altar de la Puríssima, és de fusta policromada i daurada, està totalment ornamentat i té dues estípits centrals, amb columnetes helicoidals partides a cada costat, amb decoració vegetal i capitell compost. A la part central hi ha un cap d'àngel sobre la porta, decorada amb la imatge del Sagrat Cor, que està representat amb la iconografia habitual: les flames i la cenefa en forma de corona d'espines. A la part superior del sagrari hi ha un entaulament amb decoració vegetal. Tot està rematat per un frontó i decoració vegetal al timpà. Aquestes característiques formals ens indiquen que es tracta d'una peça del barroc tardà, probablement del segle XVIII.

Quant als dos confesionaris originals, ja s'ha indicat que al lateral de la dreta de la capella es conserva un confessionari procedent de la reforma de 1900. L'altre fou traslladat a la capella de les Ànimes.

Una altre aspecte derivat de la reforma de la capella fou la col·locació d'una franja de plafons ceràmics a la part inferior dels laterals. A mitjans de la dècada de 1980, el rector Miquel Mulet Bujosa els suprimia, però reaprofitava el material a les capelles del Cor de Jesús i de Sant Sebastià.

Les actuacions més recents

Amb un abast menor, les intervencions dins el temple continuaven al llarg del segle XX, gairebé fins als nostres dies. A principis de segle, dia 18 de desembre de 1904 es beneïa una imatge escultòrica de Santa Llúcia, actualment fa part del retaule del Carme. La crònica de la benedicció és aquesta: El mismo día [18 de desembre de 1904], el Rdo. D. Juan Munar, Vicario de Llorito, bendice en aquella iglesia una imagen de Santa Lucía V. y M. Han sido padrinos D. Antonio Sastre y D^a. María Real (BOOM, Año XLIV, 30 diciembre de 1904. núm. 23: 448).

El retaule del Carme, actualment situat al lateral esquerra de la capella de la Immaculada, es configura a partir d'una fornícula central amb la imatge escultòrica de la Mare de Déu del Carme. A cada costat, hi ha les representacions també escultòriques de Sant Marçal (a l'esquerra) i de Santa Llúcia (a la dreta).

Seguidament, dia 17 d'octubre de 1909 es beneïa la capella del Carme situada al lateral dret de la capella de les Ànimes. És probable que l'advocació a la Mare de Déu del Carme substituís l'antiga advocació a Sant Joaquim, documentada a partir de la descripció de Berard (1789). Vegeu la crònica de la benedicció: En Llorito.- El Rdo. D. Juan Quetglas, Vice-secretario de Cámara, bendice solemnemente una capilla con su imagen dedicada á Nuestra Señora del Carmen, siendo padrinos D. Juan Balaguer y D^a. Catalina Picornell (BOOM, Año XLIX, 18 diciembre de 1909. núm. 17: 209).

La vicaria in capite de Llorito assolí la categoria de parròquia independent l'any 1913. Després de la definitiva independència municipal (1925), el 1928 l'Ajuntament prenia la iniciativa de disposar la campana del rellotge a la part alta de la façana de l'església, col·locada en una estructura de ferro forjat amb el nom del nou municipi (LLORET) (CORTÉS, 1995: 33).

El 1936, segons mossèn Antoni Martorell Jaume, s'incorporava a la façana de l'església, damunt el portal major, l'escut de pedra mantellat i coronat de l'orde dominic que originàriament estava situat sobre el portal d'entrada de la

porteria nova del convent, actual accés de la casa de la vila: Contiene sobre la fachada trabajado con primor sobre valiosa piedra el escudo del antiguo convento que fue trasladado de la fachada de la Casa Consistorial a la de la iglesia en el año 1936 (MARTORELL, 1945: sf).

A mitjans de la dècada de 1940, mossèn Joan Baptista Munar Ramis, ecònom de Llorito entre 1937 i 1947, impulsà la restauració del culte i la devoció a la Mare de Déu de Loreto. En aquest sentit, amb motiu del quart centenari (1545-1945) de la fundació franciscana del convent de Nostra Senyora de Loreto, es duia a terme la reforma del camerí del retaule major, inaugurada el 10 de desembre de 1945, que permetia l'accés a la imatge de la Verge (MUNAR, 1975: 152 i FULLANA, RAMIS, 2003: 103-104).

L'any 1949 es decidia enderrocar l'antiga capella situada a la plaça Jaume I, que havia estat la seu de la primera església sufragània. Segons les actes municipals, dia 18 de març de 1949, l'ecònom Jaume Vich Ramis sol·licitava permís a l'Ajuntament per tomar l'edifici, que aleshores feia les funcions de centre parroquial amb la intenció de fer-ne un de nou. S'acceptà la construcció d'un nou centre a la Riba, de manera que s'alliberava l'espai per a plaça pública (CORTÈS, 1995: 60-61).

El 10 de desembre de 1960, festivitat de la Mare de Déu de Loreto, es procedia a la inauguració dels nous bancs de l'església. Així mateix, durant la regència de mossèn Sebastià Miralles Trobat (1960-1968), a més de la citada recuperació de la imatge de la Immaculada adquirida el 1844, es realitzava el trasllat de l'altar major que se situava al centre del presbiteri per adequar-se a la reforma litúrgica promulgada pel Concili Vaticà II (1965).

Més recentment, després de 1984, s'efectuava el trasllat del baptisteri i del retaule del Carme. La pila baptismal que aleshores estava situada a la capella de Sant Sebastià, es traslladà al presbiteri, a la part de l'Evangeli, durant l'estada de rector mossèn Miquel Mulet Bujosa (1979-1988). Posteriorment, durant l'estada del rector Santiago Cortès (1988-1997), la pila baptismal era objecte d'un nou trasllat des del presbiteri a la capella lateral de l'actual capella de les Ànimes. De manera simultània, el retaule del Carme fou traslladat a la seva ubicació actual dins la capella Fonda.

El 1995 una iniciativa popular feia possible la restauració de l'orgue que havia estat modificat i ampliat el 1892. La restauració va anar a càrrec de l'orguener Pere Reynés i s'inaugurava el 1998. Paral·lelament se substituïa també el vitrall de la claraboia de la façana que, com hem vist, s'havia col·locat el 1890.

Finalment, durant el segle XX també s'efectuaven altres canvis a l'interior del temple, encara que en alguns casos la memòria oral en fa difícil precisar el moment exacte. Una modificació substancial es produïa a causa de la renovació del paviment de l'església que ocasionava la retirada de les làpides sepulcral. Un altre fet significatiu és la desaparició de la trona de fusta, situada entre el portal dels Homes i la capella de Sant Antoni. Amb motiu d'un incendi que afectava el retaule de Sant Antoni, s'aprofitaven les figures escultòriques de Santa Caterina i Sant Francesc d'Assís, situades als laterals del presbiteri per substituir dues pintures. Una és la de la imatge de Sant Roc, conservada a la sagristia.

Per acabar, abans de 1984, es procedia al canvi d'ubicació de l'escultura de Sant Isidre llaurador. La imatge que, cap al 1940, estava situada a la pilastra de la part de l'Epístola de l'arc del presbiteri fou posteriorment traslladada a la pilastra de la part de l'Evangeli per, finalment, situar-la al lateral dret de la capella de Sant Antoni, on es troba a l'actualitat. La imatge Mare de Déu de Fàtima fou igualment traslladada al lateral esquerra de la capella del Roser des de la fornícula de la pilastra de la part de l'Epístola del presbiteri, actualment ocupada per una escultura de Jesucrist Ressuscitat.

El darrer episodi amb incidència sobre l'espai de l'antic convent dominic fou l'abandonament definitiu de la congregació de les Filles de la Misericòrdia, Terciàries de Sant Francesc, que deixaven el convent el desembre del 2001, després de 136 anys de fructuosa presència.

Desamortització de les dependències conventuals

El conjunt del solar del convent conformava una sola unitat integrada pel convent i l'església. D'una part del solar hi ha constància explícita de la desamortització. El 1821 es duia a terme un primer episodi desamortitzador que ocasionava un desallotjament temporal dels religiosos. Això no obstant, el 1823, el retorn de la política absolutista donava lloc a la recuperació del convent per part de l'orde dels predicadors. Malgrat tot, el mes d'agost de 1835 culminava finalment el procés desamortitzador dels béns del convent i l'exclaustració dels religiosos, que abandonaven Llorito de manera definitiva. Dia 16 de desembre de 1836 s'inventariaven els béns. El 9 de febrer de 1837 el Boletín Oficial Balear, d'acord amb la Reial Ordre de 9 de novembre de 1836, inseria la còpia de l'inventari de béns mobles del convent.

Quant a l'edifici conventual, el 29 de juliol de 1841, el poble de Llorito sol·licitava a l'Intendent de Mallorca la cessió d'una part de l'immoble per a ús de l'església, que es confirmava el 17 de març de 1845. D'aquesta manera, quedaria en mans de la Diòcesi la part nord de l'edifici que comprenia l'església, la porteria i l'escola amb un corredor i l'escala.

Durant l'any 1843, s'iniciava l'expedient de venda de la part no cedida de l'antic convent. Els mestres picapedrers Pere Perelló i Martí Jordà actuaven com a pèrits per a l'estimació. Segons els estimadors, la part no cedida tenia de llarg, per la part de xaloc, 132 peus de llargària i 38 peus d'alçada; per la part de gregal, 96 peus i 38 peus respectivament; per la part de llebeig 75 peus i 38 peus, i per la part de mestral 132 peus i 27 peus. Tot el conjunt confrontava amb dos carrers públics, terres de Joan Palou que abans foren hort i amb la part cedida al Bisbat. La part estimada del convent comprenia tres corredors, dotze cel·les i la llibreria, a més d'altres construccions i patis no estimats. No fou estimat el refectori i la cuina que tenia de llarg 62 peus de llarg i 45 d'ample; tampoc no s'havia estimat un pati ni el celler. Un pati o corral amb un forn fou estimat en 6.643 rals i 20 maravedís.

L'anunci de la subhasta es publicava en el Boletín Oficial de la venta de Bienes Nacionales núm. 1662, del dijous 11 de gener de 1844, i la data assenyalada era el dia 10 de febrer de 1844. La taxació fixada era de 31.561 rals de billó (ARM C 1435 núm. 4 f. 16). Tot el lot sortia a la venda per 33.218 rals de billó i a la subhasta Sebastià Barceló i Marià Valentí n'oferiren 38.300 rals de billó.

L'estat de conservació era dolent i la teulada ruïnosa amb una part derruïda. El text del Boletín Oficial indicava de manera explícita que s'havia de fer desaparèixer "todo signo exterior demostrativo del destino que tenia antes el edificio".

El convent fou adjudicat el 4 d'octubre de 1844 a Sebastià Barceló Torelló, natural i veí de Sineu, que actuava com a home de palla amb diners bestrets per Marià Valentí Aguiló. Aquest era natural i veí de Palma, comerciant, regidor el 1853 i membre de l'orde de Malta; dels béns desamortitzats rematà sis finques per valor de 164.000 rals de billó (MUNAR, 1975: 128; FERRAGUT, 1974: 166-169). Marià Valentí Aguiló era fill de Bartomeu Valentí Fortesa Moixina que també fou un dels compradors de les terres desamortitzades del convent el 1821 (FERRAGUT, 1974: 159;

PLANAS, 2003: 476 i ss).

Per tant, de l'edifici conventual se n'ha de separar l'església i les dependències annexes (sagristia, l'espai corresponent a l'antiga sala del capítol, la part nord del claustre amb l'escala i les cel·les de la planta pis) i, a més, l'espai cedit al convent de les religioses franciscanes que correspon a la major part de l'ala de llevant del convent fins a l'antic celler i refector. El convent de les franciscanes ocupà les dependències situades damunt la sagristia i la part posterior del presbiteri de l'església, amb l'afegit, per cessió de l'honor Joan Fiol de Paixarí, del corral dit de l'alambí, també procedent de l'antic convent.

A més de l'església i del convent de les religioses, l'ala de ponent (que corresponia a l'antiga aula, porteria i graner), juntament amb una part del claustre, seria posteriorment ocupada per la casa de la vila. Abans de 1925, data de constitució de l'Ajuntament, aquests espais havien tengut un ús públic de caràcter municipal. El 22 d'abril de 1928, una part de l'edifici del convent, que estava en mal estat, era de titularitat municipal i es destinava a allotjament de la Guardia Civil (CORTÈS, 1995: 32).

Deixant de banda les propietats del Bisbat i de l'Ajuntament, la part central del claustre i tota l'ala de migjorn del convent, com a conseqüència de la venda dels béns desamortitzats, fou dividida en quatre propietats privades. La propietat més extensa, que comprén la cantonada del sud-est de l'edificació i gairebé la meitat de l'espai del claustre, passava a mans de la família Fiol de Paixarí que la mantenia fins al darrer terç del segle XX. No disposam de dades concretes de com els Fiol de Paixarí accediren a la propietat desamortitzada, tot i que, entre la relació de compradors de béns desamortitzats entre 1836 i 1846, apareix un Miquel Fiol que rematà una finca per 20.000 rals de billó (FERRAGUT, 1974: 167). Fins i tot, l'adquisició també s'hauria pogut realitzar als primers adjudicataris Barceló i Valentí. Una propietat annexa a la casa de la vila fou adquirida per l'Ajuntament el 28 d'octubre de 1969 a Rafela Suez Riera (CORTÈS, 1995: 79). El 3 d'agost de 1979, Antònia Alzina, hereva dels Fiol, féu donació d'una part dels terrenys de l'antic hort per a la construcció de l'escola municipal, inaugurada el 1982. La resta de la propietat fou cedida a la Mitra el 12 de març de 1992. Seguidament, l'11 de desembre d'aquell any el Bisbat en feia, a la vegada, una cessió temporal a l'Ajuntament (CORTÈS, 1995: 175-177).

L'any 2005 la corporació municipal adquirí tota la propietat diocesana (convent de les religioses franciscanes i propietats procedents dels Fiol de Paixarí), excepció feta de l'església, la sagristia i una part del claustre. De tot el conjunt conventual en resten altres dues propietats privades, situades al cantó sudoest, que es mantenen com habitatges.

II PATRIMONI ARQUITECTÒNIC Arquitectura religiosa	AR-01
CONVENT DE NOSTRA SENYORA DE LORETO	

Protecció i directrius d'intervenció

Qualificació urbanística actual Sòl Urbà

SU

Grau de protecció
Integral/parcial/ambiental Integral

Elements destacats a preservar

El nivell de protecció integral, implica una preservació íntegra del bé que s'ha de protegir, és a dir, sense cap possibilitat de canvi que comporti una modificació en la seva estructura, distribució i elements d'acabat.

Manteniment i conservació íntegra de totes i cada una de les seves parts essencials, i la seva volumetria. Mantenir i conservar els materials, textures, dibuixos, geometries, i colors de les façanes. Conservar la composició, la proporció, i les dimensions dels forats de les façanes. Conservar l'entramat estructural, així com els elements originals existents (arcs, escales, voltes, etc).

Actuacions preferents Consolidació de les parts en ruïna.

Actuacions permeses Només es permetran obres de conservació, restauració i, en casos excepcionals, de recuperació d'algunes de les seves característiques originals.

En aquest cas, s'haurà de redactar un Pla Director de la construcció, per tal d'evitar la contínua execució d'obres i reformes aïllades, que no contemplen la totalitat de l'estructura, sinó tan sols resoldre problemes puntuals. El Pla Director farà un diagnòstic de l'edifici i establirà unes pautes per dur a terme la seva consolidació i restauració. El Pla Director es podrà revisar periòdicament, sempre que s'hagin complert totes les previsions del document inicial.

Protecció total de l'espai lliure, i del seu ús públic. S'han d'eliminar les desafortunades actuacions que s'hi ha realitzat, com són la caseta, l'era, així com tots els afegits que impedeixen una visió neta de l'estructura original.

No es permet l'augment de volum, ni de superfície construïda (sobre rasant i sota rasant). No es permet la construcció d'infraestructures al subsòl de la parcel·la.

Les actuacions permeses venen determinades pel que estableix la Llei 12/1998 del Patrimoni Històric de les Illes Balears.

Usos permesos

Haurà de tenir un ús compatible amb l'adequat manteniment i protecció del bé.

II PATRIMONI ARQUITECTÒNIC**Arquitectura religiosa**

AR-01

CONVENT DE NOSTRA SENYORA DE LORETO

Fotografies:

vista general

II PATRIMONI ARQUITECTÒNIC

Arquitectura religiosa

COLUMNES DISSEMINADES

AR-02

01. SA FONT DE CAS FERRERICO

Identificació de l'element

Tipologia

Columna

Titularitat

Particular

Autoria

Desconeguda

Cronologia

Segle XVIII

Estil

Arquitectura culta

Descripció

Conjunt de dues columnes de pedra amb capitell motllurat, procedents del claustre del Convent de Nostra Senyora de Loreto. Cada una de les columnes té un fust de 2,10m i el capitell 0,45m d'alçada.

Identificació espacial

Localització

Al sud del casc urbà, entre el camí de sa Font, el camí Vell d'Algaïda, es Castellassos i Santa Rita.

Identificació Cadastral

Polígon 3

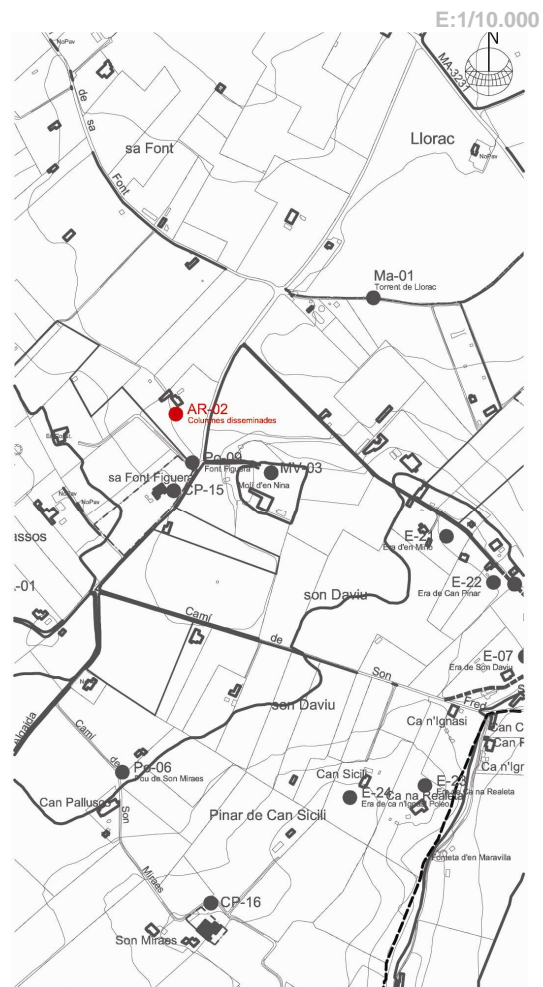
Parcel·la 434

UTM

X= 39° 36.475'

Y= 2° 58.704'

Altitud= 140m

Referències històriques

II PATRIMONI ARQUITECTÒNIC

Arquitectura religiosa

COLUMNES DISSEMINADES

AR-02

02. CAN LLABRÉS. BAIX DE SA RIBA

Identificació de l'element

Tipologia

Columna

Titularitat

Particular

Autoria

Desconeguda

Cronologia

Segle XVIII

Estil

Arquitectura culta

Descripció

Columna de pedra, procedent del claustre del Convent de Nostra Senyora de Loreto, de 2m d'alçada i circumferència de 1,10m i 1,20m a la part superior i inferior respectivament.

Identificació espacial

Localització

A l'est del casc urbà, entre el camí des Puig de Son Pere, el camí de Baix de sa Riba, la carretera Ma 313 d'Algaida a Sineu i el camí des Puig.

Identificació Cadastral

Polígon 1

Parcel·la 27

UTM

X= 39° 37.158'

Y= 2° 58.694'

Altitud= 165m

Referències històriques

II PATRIMONI ARQUITECTÒNIC

Arquitectura religiosa

COLUMNES DISSEMINADES

AR-02

03. CAN PUTXET

Identificació de l'element

Tipologia

Columna

Titularitat

Particular

Autoria

Desconeguda

Cronologia

Segle XVIII

Estil

Arquitectura culta

Descripció

Fust de pedra de 0,60m d'alçada i 1,10m de circumferència, procedent del claustre del Convent de Nostra Senyora de Loreto.

Identificació espacial

Localització

Can Putxet. Camí de sa Font, 8 [actualment no estan en aquest emplaçament, les té Josep Tugores Verdera (à) Beatriu]

Identificació Cadastral

Referència

8053802DD9885S0001MY

Referències històriques

-

II PATRIMONI ARQUITECTÒNIC

Arquitectura religiosa

COLUMNES DISSEMINADES

AR-02

04. SA SORT DE CAN XIU

Identificació de l'element

Tipologia

Titularitat

Particular.

Autoria

Desconeguda

Cronologia

Segle XVIII

Estil

Arquitectura culta

Descripció

Conjunt de tres fusts de pedra procedents del claustre del Convent de Nostra Senyora de Loreto. Fust 1: 0,65m d'alçada i 1,20m de circumferència. Fust 2: 1,25m d'alçada i 1,22m de circumferència. Fust 3: 0,55m d'alçada i 1,22m de circumferència

Identificació espacial

Localització

Camí de sa Font, 16

Identificació Cadastral

Referència

8053805DD9885S0001RY

Referències històriques

II PATRIMONI ARQUITECTÒNIC

Arquitectura religiosa

COLUMNES DISSEMINADES

AR-02

05. CAN XIU

Identificació de l'element

Tipologia

Columna

Titularitat

Particular

Autoria

Desconeguda

Cronologia

Segle XVIII

Estil

Arquitectura culta

Descripció

Conjunt de quatre fusts de pedra de diferents dimensions, procedents del claustre del Convent de Nostra Senyora de Loreto.

Identificació espacial

Localització

Camí de sa Font, 2

Identificació Cadastral

Referència

7954003DD9875S0001SW

Referències històriques

-

II PATRIMONI ARQUITECTÒNIC

Arquitectura religiosa

COLUMNES DISSEMINADES

AR-02

06. CA NA CATALINA RUBERTA

Identificació de l'element

Tipologia

Columna

Titularitat

Particular

Autoria

Desconeguda

Cronologia

Segle XVIII

Estil

Arquitectura culta

Descripció

Conjunt de varis fusts de pedra de diferents dimensions, que fan de sostén a una porxada, procedents del claustre del Convent de Nostra Senyora de Loreto.

Identificació espacial

Localització

Carrer des Fum, 23

Identificació Cadastral

Referència

7956202DD9875N0001ZJ

E:1/2.000

Referències històriques

-

II PATRIMONI ARQUITECTÒNIC

Arquitectura religiosa

COLUMNES DISSEMINADES

AR-02

07. CAN DIT. ES MOLINS

Identificació de l'element

Tipologia

Columna

Titularitat

Particular

Autoria

Desconeguda

Cronologia

Segle XVIII

Estil

Arquitectura culta

Descripció

Tambó de pedra de 0,25m d'alçada i 1,30m de circumferència procedent del claustre del Convent de Nostra Senyora de Loreto.

Identificació espacial

Localització

Carrer Major, 77. Can Dit. Es Molins

Identificació Cadastral

Referència

7455602DD9875N0001EJ

E:1/2.000

Referències històriques

-

II PATRIMONI ARQUITECTÒNIC Arquitectura religiosa	AR-02
COLUMNES DISSEMINADES	

Protecció i directrius d'intervenció

Qualificació urbanística
actual

Grau de protecció
Integral/parcial/ambiental Ambiental

Elements destacats a
preservar

Actuacions preferents

Actuacions permeses

Usos permesos